

ПРОБЛЕМИ ЗАКОННОСТІ

громадян, Європейський Союз провів в життя ряд заходів. Загальний принцип правового регулювання поводження з відходами полягає в закріпленні порядку, при якому метою утилізації мусору є виключення негативних побічних ефектів, а займаються цим тільки організації, які мають ліцензію. Специфічні заходи включають в себе предписання по кожному виду відходів, будь то упаковка, старі автомобілі, використані масла, батареї, електронний сміття тощо. І нарешті, упорядкована транспортування відходів в межах ЄС і за його межі.

Ключові слова: загальний принцип, масштаб, охорона природи, екологічний моніторинг.

THE PROBLEMS OF ADAPTATION OF UKRAINE LEGISLATION ON WASTE TREATMENT TO THE WITH EUROPEAN PRINCIPLES AND STANDARDS Getman A.P., Lozo V. I.

Constantly growing waste production has become one of the negative side effects of economic development and consumption growth. More waste is reprocessed and reused. In order to provide effective protection of its citizens' health, the European Union has made several steps. The main principle of legal regulation of waste treatment is the introduction of an order, which purpose is utilizing of waste without negative side effects, and this can be done by licensed organizations only. Specific measures include instructions on every waste type, it can be package, old autos, used oil, batteries, electronic waste etc. Transportation of waste within and outside the European Union is put in order.

Key words: main principle, scale, nature protection, environmental monitoring.

Надійшла до редакції 20.01.2011 р.

УДК 349.6:340.134

**Г.В. Анісімова, канд.юрид.наук, доцент
Національний університет «Юридична академія
України імені Ярослава Мудрого», м. Харків**

ЕКОЛОГІЧНА ПРАВОЗДАТНІСТЬ ГРОМАДЯН: ПРИРОДНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Екологічна правосуб'єктність є складником важливої наукової проблеми про засоби, що забезпечують захист прав і охоронюваних законом інтересів громадян у сфері екологічних правовідносин. Складовим елементом правосуб'єктності є правоздатність, що тісно пов'язана з поняттям «природне право».

Однак у теорії права бракує однозначного трактування терміна «правоздатність». В умовах сьогодення підтримується ідея природного права, що сприяло її відродженню і впливу на правоздатність, особливо екологічну. Природне право змінюється повільно, воно еволюціонує, його теорія онтологічна; це еталон

позитивного права. Позитивістські течії не знищили вчення про природне право, а зробили його чітким і стабільним [18, с. 6].

На сучасному етапі юридичний позитивізм уже нікого не задовольняє. Причини для цього такі: а) позитивне право часто формальне й не в змозі запобігти всім несправедливостям, що існують у суспільстві; б) так званого чистого автономного права не існує, оскільки його ідеї мають багато недоліків; в) позитивне право узаконює примус держави щодо людини. Підтримка ж тільки позитивних законів має свої хиби, тому що закони є лише спробою встановити справедливість [18, с.6,7].

Соціально-біологічна природа й вища духовна сутність індивіда зумовлюють визначення за кожним індивідом природних екологічних та низки інших споріднених прав, іманентно притаманних йому. До таких прав слід віднести й невід'ємні права людини на життя, безпечне довкілля, вважатися особою, тобто суб'єктом права. Водночас основні провідні для неї соціальні й біологічні чинники зумовлюють специфіку можливих форм здійснення екологічної правосуб'єктності фізичної особи загалом і обумовлюють особливості набуття нею екологічної дієздатності, зокрема.

Метою даної публікації є комплексна загальнотеоретична характеристика впливу природно-правової доктрини на статус людини, особливо на її галузеву екологічну правоздатність. Для досягнення поставленої мети необхідно: (а) з'ясувати вихідні методологічні засади концепції природного права в галузі екологічного права; (б) розглянути ефективність і дієвість цієї концепції, для чого з'ясувати характер і сутність її впливу на екологічні відносини й законодавство.

За сучасних умов українське законодавство ґрунтується на пріоритеті прав, свобод та інтересів людини і громадянина. У зв'язку із цим актуальним постає аналіз екологічного законодавства України в частині регламентації інституту правоздатності особи, бо екологічні нормативно-правові акти, як правило, не містять спеціальних положень і приписів стосовно визначення правосуб'єктності – як загалом екологічної, так і її різновидів, як-то: земельної, водної та ін. У законодавстві регламентується в основному лише дієздатність – такі її складники, як угодоздатність та деліктоздасть. Наприклад, ст. 130 Земельного кодексу України закріплює що вести товарне сільськогосподарське виробництво можуть: а) громадяни України, які мають сільськогосподарську

освіту або досвід роботи в сільському господарстві або які займаються веденням товарного сільськогосподарського виробництва; б) юридичні особи України, установчими документами яких передбачено ведення сільськогосподарського виробництва. Переважне право купівлі земельних ділянок сільськогосподарського призначення мають громадяни України, які постійно проживають на території відповідної місцевої ради, де здійснюється продаж цих земельних ділянок, а також відповідні органи місцевого самоврядування [6; 2002. – № 3-4. – Ст. 27].

З одного боку, відсутність таких приписів і може розглядатися як позитивний момент, тому що не дублюються загальні засади щодо правоздатності, менше виникає дискусійних питань стосовно її змісту, специфіки, структурних елементів тощо. Але існує й інша сторона даної проблеми: з'являється чимало концепцій та наукових формулювань цієї правової категорії. При цьому дослідження ґрунтується на наукових напрацюваннях загальної теорії права, конституційного, цивільного, господарського, екологічного та інших галузей права, а також аналізуються приписи, що містяться в Конституції, Цивільному кодексі та в інших законах, кодексах України. Привертається увага на особливий право-

вий статус осіб, які займаються веденням фермерського господарства, індивідуального селянського тощо.

Деякі аспекти природно-правової сутності правоздатності суб'єктів в екологічних правовідносинах привертали увагу В.І. Андрейцева, М.І. Васильєвої, А.П. Гетьмана, В.В. Носіка, Ю.С. Шемшученка [Див.: 2; 5; 7; 14; 22] та ін.

Дослідження здійснено з урахуванням доробок С.С. Алексєєва, С.М. Братуся, О.С. Йоффе, А.М. Колодія, А.Ю. Олійника, С.І. Максимова, П.М. Рабіновича., М.І. Хавронюка у сфері теорії права, конституційного, цивільного та інших галузей права, що мають суттєвий вплив на еколого-правовий статус суб'єктів [Див.: 1; 4; 9; 12; 13; 17; 20] та інших учених.

Правосуб'єктність – досить важливий складовий елемент правового статусу особи, але зазначимо, що й досі не існує одностайного розуміння щодо структури першої. Одні правознавці ототожнюють правосуб'єктність із правоздатністю, другі – з правоздатністю й дієздатністю, треті не заперечують другим, протне обмежують сферу застосування останніх лише юридичними особами.

Найбільш поширеним було положення, обґрунтоване С.М.Братусем щодо тотожності

ті понять «правосуб'єктність» і «правоздатність». На його переконання, «правоздатність – це право бути суб'єктом прав та обов'язків. Правоздатність і правосуб'єктність – рівнозначні поняття» [4, с. 3-6]. Однак формула «правоздатність дорівнює правосуб'єктності» не може бути прийнятою, особливо що стосується юридичних осіб. На думку О.С.Йоффе, тільки в єдності правоздатності з дієздатністю може виникнути правосуб'єктність [9, с. 54].

У в теорії права доведено гносеологічну обмеженість антропологічного підходу до правосуб'єктності й необхідність звернення до її ціннісних підвалин. Теоретик права С.П. Рабинович запропонував наступну дефініцію загального поняття «природна правосуб'єктність»: це правова властивість людини, що ґрунтується на її самоцінності як істоти, яка потребує розвитку для розкриття й реалізації своєї людської сутності (природи) [16, с. 11]. Правосуб'єктність передбачає в собі правоздатність – здатність суб'єкта своїми діями самостійно реалізовувати суб'єктивні права й виконувати юридичні обов'язки; остання ж, у свою чергу, містить угодоздатність і деліктоздатність.

Юридично-позитивістським методологічним настановам, під впливом яких перебувало

українське правознавство радянського періоду, бракувало розгорнутих конструктивних досліджень природно-правових концепцій. У той же час слід зауважити, що у вітчизняній юриспруденції XVII – XVIII століть мала місце розвинута ідея просвітянського абсолютизму як результат застосування природного права й суспільного договору до державотворення в поглядах Феофана Прокоповича, Г.С. Сковороди, Я.П. Козельського, М.І. Костомарова, М.О.Максимовича та ін. У сучасній вітчизняній юриспруденції (й науці взагалі) залишається ще недостатньо вивченим і використаним потенціал природно-правових доктрин, особливо щодо прав і свобод людини, її правового статусу.

Що стосується правоздатності, то в юридичній науці склалися її тлумачення як-то: (а) надана законом можливість громадян мати суб'єктивні права й обов'язки, брати участь у правовідносинах; (б) невід'ємна суспільно-юридична якість людини. Поряд із цим у працях видатних радянських правників склалися 3 провідні точки зору стосовно поняття правоздатності: (1) як загальної передумови правоволодіння, яка не тільки не виокремлює визнання останнього особливим видом суб'єктивного права, а ще й ототожнює правосуб'єктність

із правоздатністю (С.М.Братусь, О.С. Йоффе та ін.); (2) як здатності, а не права (Д.А. Керимов, О.О. Красавчиков, М.К. Матузов); (3) як пряме ототожнення правоздатності з волею людини, що, можна сказати, є аналогічною другій позиції (М.В. Вітрук). Утім, указані підходи віддзеркалюють різні періоди розвитку права – від радянських часів і донині. Проте й досі не склалися єдиного розуміння розглядуваної правової категорії і продовжують домінувати концепції радянської доби. Вважаємо за необхідне відзначити, що з цими точками зору важко погодись. Щодо першої думки – тому що: (а) закон або будь-який нормативний акт, з нашого погляду, не створює (й не може) створювати правоздатності, в тому числі й екологічної, як стану громадянина; (б) така позиція є наслідком ототожнення суб'єктивного права з правами суб'єкта конкретних правовідносин. Суб'єктивні права – поняття ширше, яке передбачає: (а) право бути суб'єктом правовідносин і право суб'єкта правовідносин, (б) право на захист з метою усунення перешкод у здійсненні права бути суб'єктом правовідносин і право конкретного суб'єкта останніх [23, с. 61].

Екологічна правосуб'єктність і права суб'єкта екологічних правовідносин впливають без-

посередньо з об'єктивного права. Це взаємопов'язані явища, можливості, які існують паралельно та характеризують різні етапи розвитку правовідносин. Реалізуючи екологічну правосуб'єктність, особа стає відповідним суб'єктом екологічних правовідносин і набуває екологічних прав та обов'язків. Зауважимо, що екологічна правоздатність (як, до речі, й інша) є передумовою правоволодіння особою суб'єктивними екологічними правами, без чого суб'єктивне право втрачає свій сенс; це невід'ємна властивість людини, що наділяє її конкретними правами.

Щодо другої точки зору, то ще М.Г.Юркевич доводив, що цивільну правоздатність недоцільно вважати: (а) правом, бо таке її визначення є тавтологічним або помилковим за змістом; (б) здатністю, бо в такому випадку мимоволі (хоча, можливо, й не зовсім обґрунтовано) виникає уява про природжену здатність як психофізичну властивість [24, с. 4]. Але, як бачимо, цим ученим радянського періоду робиться спроба відмежуватися від впливу так званої буржуазної теорії на правову категорію, хоча за текстом його роботи вплив «капіталістичної доктрини природного права», яку багато років намагалися не враховувати у юриспруденції тих часів, є доволі відчутним. Науковець

визначає правоздатність як можливість безпосередньо юридичну, тобто передбачену нормами права. На наше переконання вона потребує кореляції з урахуванням концепції природного права.

Сьогодні спостерігаються суттєві зміни в оцінці змісту багатьох основоположних дефініцій екологічної правоздатності. Людина, як істота соціальна, усвідомлює можливість, а то й необхідність захищати свої природні права за допомогою їх правової регуляції й законодавчого закріплення. З метою їх регуляції й забезпечення суспільних відносин низка природних екологічних прав була закріплена на законодавчому рівні й набула статусу позитивних (право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та ін.). Зараз украй необхідно належним чином дослідити сутність цих правових явищ, звернувши особливу увагу на такі правові терміни «можливість» і «здатність». Останній сам по собі є певним станом індивіда. У загальноновизнаному розумінні – це його природний дар, риса, якість, властивість, стан, що дають суб'єктові якусь можливість [21, с. 448]. Що ж до екологічних правовідносин, то це можливість людини стати суб'єктом права й невід'ємна її властивість.

Досить цікавою вбачається точка зору судді Конституційного Суду РФ М.І. Клеандрова, який

наголошує, що правоздатність – це аж ніяк не природна властивість людини, як, приміром, зір, а набувається вона не від природи, а в силу закону і є суспільно-юридичною. Правоздатність індивід набуває в момент, що визначається медичними науками [10, с.29]. При цьому особлива увага приділяється виникненню людської свідомості. Людина, як зазначає вчений, у своєму розвитку проходить 2 основні стадії: від моменту свого зачаття до народження і від народження до смерті. Відповідно до цієї схеми розвитку, вочевидь, і слід розглядати це явище з правової точки зору – наділення людини на обох стадіях розвитку відповідними суб'єктивними правами [10, с. 30,31]. Дехто з правників вважає, що суб'єктивні права можуть виникати навіть в ембріона, оскільки генетично він уже відрізняється від матері [15], тілесно є самостійним, бо не є частиною організму свого носія і здатен до саморозвитку [19]. Як зазначено в ч. 2 ст. 25 ЦК України, загальна цивільно-правова правоздатність фізичної особи у правовідносинах виникає в момент її народження. У цивільному законодавстві особу, зачату за життя спадкодавця, можуть визначити спадкоємцем лише в разі народження її живою після відкриття спадщини (ч. 1 ст. 1222 ЦК). Фіксація залежності появи

правосуб'єктності від факту народження, на наше переконання, вбачається найбільш доречною.

Смертю людини вважається повне й незворотне припинення діяльності кори головного мозку, зумовлене загибеллю його клітин, що констатується комплексом розроблених медичних заходів і засобів, які цілком очевидно й без сумніву доводять її настання [11, с. 5]. Безпосередньо із цього часу розпочинають діяти правові норми, пов'язані зі смертю індивіда, закріплені в екологічному, земельному та іншому законодавстві. Юриспруденція не додержується медичних критеріїв, а створює, власне, для потреб юридичної фікції, яка отожднює смерть людини (біологічна) з моментом зупинки діяльності головного мозку [8, с. 196].

Актуальним у сучасних умовах постає питання про співвідношення конституційної правоздатності з екологічною, земельною та ін. У законодавстві України не застосовується конструкція «конституційна правоздатність людини» (як і відповідна правоздатність в екологічному, зокрема, в земельному, водному праві), але положення Основного Закону дозволяють зробити висновок, що вона вбачається як визнана, невідчужувана й гарантована здатність кожного мати від народження права, свободи й обов'язки від-

повідно до загально визнаних принципів і норм міжнародного й конституційного права. До змісту конституційної правоздатності включені не тільки правові можливості, а й основні конституційні права, свободи й обов'язки, що є умовою тих прав та обов'язків, що виникають у тих чи інших правовідносинах, що регламентуються відповідними нормами окремих галузей права. Чинне галузеве законодавство (наприклад земельне) повною мірою не відповідає конституційним засадам (орієнтирам) у царині регламентації інституту правоздатності. Конституційне право закріплює підвалини для подальшого розвитку галузей права; екологічне ж та його підгалузі повинні створити механізм реалізації конституційних норм. Як відомо, право екологічне ґрунтується на конституційному, а його істотні права обов'язково закріплені в Основному Законі.

Із правоздатністю екологічною певною мірою пов'язана цивільна. У ЦК України теж була привнесена концепція природних прав людини, в підґрунтя законодавчого регулювання яких було покладено доктрину поділу особистих немайнових права на 2 групи. Це права, що забезпечують: (а) природне існування фізичної особи і (б) її соціальне буття [3, с. 16-17]. Введення в

цивільне законодавство особистих немайнових прав як природних прав людини поставило на порядок денний питання про переосмислення усталених у цивілістиці тверджень щодо правоздатності.

Згідно зі ст. 26 ЦК України обсяг правоздатності фізичної особи становлять усі особисті немайнові права, які особа має, й усі права майнові, які вона здатна мати. І.А.Бірюков дійшов висновку, що, включивши в обсяг правоздатності фізичної особи низку природних прав, законодавець підкреслив, що всі ці права людина має, в той час як майнові вона здатна набувати. Із цього випливає, що природні права індивіда складають не тільки зміст його правоздатності, а вони також є його суб'єктивними правами [3, с. 18]. У зв'язку з тим, що правоздатність і природне суб'єктивне право особи виникають одночасно – з моменту народження, певний час поведінка уповноваженої особи не може бути врахована при здійсненні нею суб'єктивного природного права [3, с. 19].

В екологічному праві до речно вести мову про екологічну правоздатність громадян та інших фізичних осіб, не викремлюючи в ній загальну і спеціальну, які властиві особам юридичним. Екологічна право-

здатність громадян – це певною мірою категорія абстрактна, яка диференціюється стосовно характеру відносин, що регламентуються, а тому вона може мати земельну, водну й іншу правоздатність.

Інша справа, коли йдеться про загальну і спеціальну правоздатність юридичної особи. У сфері дії обмежень і загальної заборони існують особливості функціонування інституту правоздатності суб'єктів як в екологічному, цивільному, так і в інших галузях права. Юридична природа розглядуваного явища в царині загальних дозволів і заборон вимагає окремого наукового дослідження.

Нагальною є проблема щодо можливості обмеження правоздатності за екологічним законодавством. Якщо ми розглядаємо екологічну правоздатність громадян як невід'ємну, невідчужувану в цілому, гарантовану державою, то й обмежити її неможливо. Обмежувати можливо лише право, точніше, окремі екологічні або інші права, а не правоздатність. Хоча за радянську добу і стверджувалося, що обмеження правоздатності можливо, але при цьому мало місце її ототожнення з правосуб'єктністю з правоздатністю й погляд на неї як на право або здатність особи. Категорія «обмеження» заходить своє

вираження у правосуб'єктності, громадянстві, гарантіях, які є умовами реалізації прав та обов'язків і визначають той чи інший їх обсяг.

Визнання в даний час юридичною наукою й чинним законодавством існування природних прав, а також їх закріплення в нормативно-правових актах свідчить про їх суттєвих вплив на еколого-правову доктрину. Проголошення Конституцією та іншими нормативно-правовими актами України цих прав людини і громадянина послужило підвалиною для корекції поняття «правоздатність» як їх безпосередньо природної можливості мати екологічні права й обов'язки. Екологічна правоздатність – невід'ємна властивість кожного індивіда, який є правоздатним протягом усього свого життя незалежно від віку та здоров'я. Це можливість суб'єкта (тому що належить усякому й кожному) позитивного й природного екологічного права мати певні права й обов'язки від народження до смерті. Ці права невід'ємні й невідчужувані, вони забезпечують в екології єдність приватних і публічних інтересів. Зміст екологічної правоздатності кожної особи завжди конкретний, але динамічний, бо залежить від характеру відносин і специфіки правового режиму.

На нашу думку, в умовах сьогодення доречно було б внести відповідний розділ до Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», а при подальшій кодифікації екологічного законодавства приділити особливу увагу правовому статусу суб'єктів екологічних правовідносин в майбутньому Екологічному кодексі України. Що стосується правоздатності громадян (або взагалі фізичних осіб) – суб'єктів екологічних правовідносин, то при написанні відповідної статті варто брати до уваги наступні провідні її особливості:

- це явище історичне, яке в різні часи враховувало соціальне, політичне, економічне та інше становище держави;

- це категорія, яка має властивість збагачувати свій зміст з урахуванням розширення можливостей держави щодо її гарантування й забезпечення;

- вона не пов'язана ні з віком, ні зі статтю суб'єктів правовідносин;

- це явище не зумовлено законом, тому що властиве людській природі;

- воно становить собою пасивну властивість особи, для набуття чого досить бути суб'єктом права (на відміну від дієздатності – властивості активної);

Проблеми екологічного й земельного права

– правоздатність виникає від народження, триває протягом усього життя і припиняється зі смертю людини;

– вона надає рівні можливості для всіх громадян;

– це поняття не може бути обмеженим;

– вона здійснюється особисто (індивідуально), не передається іншим особам;

– їй притаманні природність, невідчужуваність та ін.

Список літератури: 1. *Алексеев С.С.* Восхождение к праву. Поиски и решения. – М.: Норма, 2001. – 752 с. 2. *Андрейцев В.И.* Право екологічної безпеки: Навч. та наук.-практ. посіб. – К.: Знання-Прес, 2002. – 332 с. 3. *Бірюков І.А.* Співвідношення природних прав з цивільною правоздатністю та суб'єктивними правами фізичної особи // Бюл. М-ва юстиції України. – 2004. – № 8 (34). – С. 16-20. 4. *Братусь С.Н.* Суб'єкти гражданского права. – М.: Госюриздат, 1950. – 367 с. 5. *Васильева М.И.* Экологические права человека – важнейшие права нового поколения // Права человека: итоги века, тенденции, перспективы / Под общ. ред. Е.А. Лукашевой. – М.: Норма, 2002. – 448 с. 6. Відомості Верховної Ради України. 7. *Гетьман А.П.* Становлення та розвиток інституту екологічних прав людини у законодавстві України // Правова система України: історія, стан та перспективи: У 5-ти т. – Т.4: Методологічні засади розвитку екологічного, земельного, аграрного та господарського права / За ред. Ю.С.Шемшученка. – Х.: Право, 2008. – 480 с. 8. *Золотых А.П.* Содержание категории «жизнь» в философии права // Правоведение. – 2008. – № 2. – С. 190-202. 9. *Иоффе О.С.* Спорные вопросы учения о правоотношениях // Очерки по гражданскому праву / Под ред. О.С.Иоффе. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1957. – С. 21-64. 10. *Клеандров М.И.* Необычные субъекты права // Актуал. пробл. юриспруденции: Сб. ст. – Вып. 3. – Ч. 1. – Тюмень: Изд-во ТГУ, 1999. – С. 25-35. 11. *Ковалев М., Вермель И.* Юридическое определение смерти // Здоровье мира. – 1982. – № 11. – С.4-7. 12. *Колодій А.М., Олійник А.Ю.* Права, свободи та обов'язки людини і громадянина в Україні: Підруч. – К.: Всеукр. асоц. видавців «Правова єдність», 2008. – 350 с. 13. *Максимов С.И.* Современные концепции естественного права: опыт XX столетия // Пробл. законности. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2008. – С. 81-88. 14. *Носік В.В.* Право власності на землю Українського народу: Монографія. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 544 с. 15. *Попов Д.В.* Эмбриология у начале человеческой жизни [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: [www/pms.orthodoxy.ru/adortion/0037.htm](http://pms.orthodoxy.ru/adortion/0037.htm). 16. *Рабінович С.П.* Права людини у природно-правовій думці неотомізму: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. – О., 2003. – 19 с. 17. *Рабінович П.М., Хаверонюк М.І.* Права людини і громадянина: Навч. посіб. – К.: Атіка, 2004. – 464 с. 18. *Сливка С.С.* Природне та надприродне право: У 3-х частинах. – Ч. 1: Природне право: історико-філософський погляд. – К.: Атіка, 2005. – 224 с. 19. Статус эмбриона. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: www.herpes.ru/abort/embr.htm. 20. *Тодька Ю.Н.* Конституция Украины – Основной Закон государства и общества: Учеб. пособ. – Х.: Факт, 2001. – 382 с. 21. Толковый словарь русского языка: В 4-х т./ Под ред. Д. Н. Ушакова. — М.: Гос. ин-т "Сов. энцикл."; ОГИЗ; Гос. изд-во иностр. и нац. слов., 1935-1940 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.4tivo.com/education/4182-tolkovuyj-slovar-jazyka.-pod.html>. 22. *Шемшученко Ю.С.* Передмова / Конституційні права, свободи і обов'язки людини і громадянина в Україні. – К.: Юрид. думка, 2008. – 252 с. 23. *Штефан М.* Цивільна процесуальна правосуб'єктність фізичних і юридичних осіб як суб'єктів приватної власності // Юрид. Україна. – 2004. – № 1. – С. 58-65. 24. *Юркевич Н.Г.* Правоспособность граждан СССР по советскому гражданскому праву: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Минск, 1955. – 18 с.

ЭКОЛОГИЧЕСКАЯ ПРАВОСПОСОБНОСТЬ ГРАЖДАН: ЕСТЕСТВЕННО-ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ Анисимова А.В.

Проведено комплексное исследование воздействия естественно-правовой доктрины на правовой статус человека, в частности, на его экологическую правоспособность. Проанализированы исходные методологические основы концепции естественного права в

ПРОБЛЕМИ ЗАКОННОСТІ

сфере экологического права. Обосновывается целесообразность изменения концептуальных подходов к экологической правоспособности с учетом положений естественно-правовой доктрины. Аргументируется потребность совершенствования экологического законодательства.

Ключевые слова: экологическая правоспособность, естественные экологические права, правовой статус гражданина.

ECOLOGICAL LEGAL COMPETENCE OF CITIZENS: NATURAL LEGAL ASPECTS Anisimova A.V.

The complex research of natural legal doctrine in the scope of legal status of a human has been performed with particular emphasis on human legal competence within ecology. The underlying methodological fundamentals of natural legislation concept in the field of ecology legislation have been analyzed. The expediency to change the conceptual approaches to ecological legal competence minding the natural legal doctrine provisions has been grounded. The necessity of environmental legislation improvement has been argued.

Key words: ecological legal competence, natural ecological rights, legal status of a human.

Надійшла до редакції 20.01.2011 р.

УДК 349.4 (477)

Т.В. Лісова, канд. юрид. наук, доцент
*Національний університет
«Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого», м. Харків*

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ Й ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ

Реалізація сучасної земельної реформи в Україні потребує нових форм і методів державного регулювання земельних відносин. Розв'язання проблеми запровадження сучасного сталого землекористування залежить від посилення дієвості державного управління у сфері земельних відносин. Адже використання й охорона земель породжують сьогодні питання, які вимагають невідкладного вирішення.

Проблеми правового забезпечення керівництва в царині земельних відносин розглядалися в роботах таких учених, як Д.В. Бусуйок, О.А. Галиновська, Д.С. Добряк, О.С. Дорош, Є.Б. Кондратець, А. Г. Мартин, А.М. Мірошніченко [Див.: 2 – 6; 9 – 11] та ін. Однак більшість їх наукових праць стосується висвітлення лише якихось окремих питань, а комплексного ж аналізу зазначеної проблеми фактично не існує.